

PLANUL TERITORIAL PENTRU TRANZIȚIE JUSTĂ

Sursa foto: www.mfe.gov.ro

JUDEȚUL MUREȘ 2021

ANEXA II

PLANUL TERITORIAL PENTRU O TRANZIȚIE JUSTĂ MUREȘ

LISTA ACRONIME

ADR Centru	Agencia pentru Dezvoltare Regională Centru
AJOFM	Agencia Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Mureș
APM	Agencia pentru Protecția Mediului Mureș
CA	Cifra de afaceri
CJ Mureș	Consiliul Județean Mureș
CTE Iernut	Centrala Termoelectrică Iernut
CCI Mureș	Camera de Comerț și Industrie
CDI	Cercetare, dezvoltare, inovare
CO ₂	Dioxid de carbon
EE	Eficiență energetică
ETS	Emissions Trading System / Sistem de comercializare a emisiilor
GD	Green Deal
GES	Emisii de gaze cu efect de seră
GL	Grup de lucru
FM	Fondul pentru Modernizare
FTJ	Fondul pentru Tranziție Justă
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
IT&C	Tehnologia informației și comunicațiilor
MIPE	Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene
MME	Modelare macroeconometrică E3M3
NUTS 3	Nomenclature of Territorial Units for Statistics 3
ONG	Organizație non-guvernamentală
PEE	Pact Ecologic European
PIB	Produs intern brut
PNIESC	Planul Național Integrat Energie și Schimbări Climatice 2021-2030
POR Centru	Programul Operațional Regional 2021-2027 Regiunea Centru
POCA	Program Operațional Capacitate Administrativă 2021-2027
PODD	Program Operațional Dezvoltare Durabilă 2021-2027
POTJ	Planul Operațional pentru Tranziție Justă 2021-2027
PNRR	Planul Național pentru Redresare și Reziliență
PTTJ	Planul Teritorial pentru Tranziție Justă Mureș
SRE	Surse regenerabile de energie
UAT	Unitate administrativ-teritorială
UE	Uniunea Europeană
UMFST	Universitatea de Medicină și Farmacie, Științe și Tehnologie “George Emil Palade” Târgu Mureș
VAB	Valoare adăugată brută

1. Prezentarea procesului de tranziție și identificarea celor mai afectate teritorii din statul membru

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (a)

- 1.1. *Prezentare a procesului de tranziție preconizat către obiectivele Uniunii privind energia și clima pentru 2030 și o economie a Uniunii neutră din punct de vedere climatic până în 2050, în conformitate cu obiectivele planurilor naționale integrate privind energia și clima și cu alte planuri teritoriale pentru o tranziție justă existente, cu un calendar pentru încetarea sau reducerea activităților precum extracția de cărbune și lignit sau producția de energie electrică pe bază de cărbune.*

Această secțiune va avea un conținut comun care se va regăsi în toate cele 6 PTTJ ! (MIPE)

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (b)

- 1.2. *Identificarea teritoriilor care se preconizează că vor fi cele mai afectate și justificarea acestei alegeri, cu estimarea corespunzătoare a impactului economic și asupra ocupării forței de muncă pe baza prezentării de la secțiunea 1.1*

Referință: Articolul 6

- 1.3. ~~*Identificarea regiunilor ultraperiferice și a insulelor cu provocări specifice din teritoriile enumerate în secțiunea 1.1 și a cuantumurilor specifice alocate pentru respectivele teritorii, cu justificarea corespunzătoare-NA*~~

Câmp de text [12000]

- 1.1. *Prezentare a procesului de tranziție preconizat către obiectivele Uniunii privind energia și clima pentru 2030 și o economie a Uniunii neutră din punct de vedere climatic până în 2050, în conformitate cu obiectivele planurilor naționale integrate privind energia și clima și cu alte planuri teritoriale pentru o tranziție justă existente, cu un calendar pentru încetarea sau reducerea activităților precum extracția de cărbune și lignit sau producția de energie electrică pe bază de cărbune.*

Tranziția către o economie cu consum redus de carbon, bazată pe procese de restructurare în industriile cu consum intensiv de energie, este în desfășurare în România. Restructurarea sectoarelor industriale electro-intensive cum ar fi producția de oțel în Galați, producția de îngrășăminte în Mureș, extracția și rafinarea petrolului și gazului în Prahova, extracția de cărbune și producția de energie pe bază de cărbune Hunedoara, Gorj și Oltenia, precum și alte industrii grele care au fost treptat eliminate, cum ar fi producția de îngrășăminte în Dolj și fabricarea oțelului în Hunedoara.

Declinul a început cu aproximativ douăzeci de ani în urmă, cu o reducere treptată a activității unor ramuri ale industriei grele și disponibilizări majore de personal, aceasta înseamnă că finalizarea restructurării industriale și a tranziției către o economie neutră climatic va avea loc în următorii cinci -zece ani, având în vedere țintele PNIESC, obiectivele PEE și angajamentele internaționale privind acțiunile climatice. Cele 6 județe în tranziție sunt afectate diferit, datorită tipurilor de industrii de care aceste teritorii sunt dependente, datorită diferențelor de competențe profesionale, a nivelului de educație, ambiție și dorința de schimbare a populației și a entităților care au nevoie de sprijin în acest proces.

Raportul de țară 2020 evidențiază faptul că datorită eforturilor politice pentru dezvoltarea SRE, și datorită orientării pieței către reducerea emisiilor de carbon și către activități mai competitive, România și-a atins obiectivele climatice pentru 2020. Cu toate acestea, doar prin intermediul eforturilor existente, România are un traseu dificil în realizarea obiectivelor pentru 2030. Deși se constată un ritm mai alert de dezvoltare, ținta propusă pentru 2030 pentru o capacitate instalată de energie regenerabilă de 30,7%, conform PNIESC, se situează încă sub potențialul național al dezvoltării eficiente a SRE și sub nivelul colectiv al obiectivului UE de 34%.

Ponderea SRE în consumul final brut a stagnat (și chiar a scăzut) în ultimii cinci ani în România, ceea ce diferă de tendința UE-28. Ponderea SRE la nivel național a evoluat de la 8,6% la 24,8% în 2014. De atunci a stagnat, scăzând ușor între 2017 și 2018, cota SRE situându-se în prezent la 24,3%.

Traectoria României de reducere a emisiilor de GES este similară cu cea a UE, cu scăderi constante față de 1990 și cu un declin mai accentuat între 1990 și 2000, când a avut loc cea mai mare parte a proceselor de restructurare industrială. Cu toate acestea, din 2013, emisiile din România stagnează, fiind nevoie de intensificarea eforturilor în acest sens. Obiectivul național al României pentru 2030 în temeiul Regulamentului de partajare a efortului este reducerea emisiilor cu 2% față de 2005, obiectiv care poate fi atins mai ușor și mai sustenabil cu sprijin FTJ.

În acest sens, evoluția capacităților instalate în perioada 2020–2030 prevede faptul că: capacitatea instalată va crește cu aproximativ 35% în 2030 față de 2020, datorită instalării unor noi capacități de energie eoliană (de 2.302 MW până în 2030) și solară (de 3.692 MW până în 2030), fapt care va determina o creștere a producției interne de energie, asigurând astfel un grad de independență energetică mai ridicat. Cărbunele, cu o capacitate instalată de 3,240 MW în 2020 va scădea la cel mult 1,980 MW în 2025, conform proiectului PNRR, România vizând eliminarea cărbunelui până în 2032 și atingerea neutralității climatice până în 2050.

Conform PNIESC reducerea emisiilor/creșterea absorbțiilor GES va fi asigurată prin măsuri ce au ca obiectiv îndeplinirea Țintelor stabilite pentru toate dimensiunile vizate astfel:

-Decarbonare – componenta energie din surse regenerabile: Electromobilitatea contribuie la reducerea emisiilor GES, ținând cont de faptul că o parte semnificativă din emisiile GES generate de România (peste 14%) provin din sectorul transporturilor (peste 20% din emisiile CO₂). Ca și în cazul electromobilității, utilizarea biocombustibililor și re tehnologizarea sectorului industrial vor contribui major la reducerea emisiilor GES.

-Eficiență energetică: Reducerea consumului de energie în sectorul rezidențial și terțiar (clădiri guvernamentale, clădiri publice, clădiri de birouri) va contribui substanțial la reducerea emisiilor GES, care se va realiza și prin dezvoltarea și promovarea metodelor alternative de mobilitate care poluează semnificativ mai puțin decât transportul rutier.

-Securitate energetică: Înlocuirea capacităților pe cărbune cu noi capacități de energie solară și eoliană precum și intermediar cu capacități pe gaze naturale, contribuie la reducerea emisiilor atât în perioada de tranziție cât mai ales pe termen lung. Planul de restructurare propus de CE Oltenia, ce presupune înlocuirea până în anul 2030 a 1.260 MW pe bază de cărbune cu 1.700 MW RES și gaze naturale (tranzitoriu), este un element esențial al procesului național de decarbonare și reprezintă un mesaj ferm referitor la asumarea obiectivelor europene în materie de energie și climă. Restructurarea CEO are un impact

național, ținând seama de faptul că CEO asigură 20% din necesarul de energie la nivel național dar este și un contributor major la nivel național ridicat al emisiilor GES.

-Cercetare, inovare și competitivitate: adoptarea tehnologii avansate, reprezintă o componentă care poate contribui prin implementarea unor soluții CCS, dezvoltarea de capacități inovative în producția energiei din SRE sau noi capacități de stocare. O altă componentă importantă o reprezintă economia circulară și dezvoltarea de noi activități pentru valorificarea deșeurilor (reutilizare, recuperare etc)

Măsurile trans-sectoriale prezentate în PNIESC, care conduc la reducerea emisiilor GES, sunt în corespondență directă cu acțiunile selectate în cadrul celor 6 PTTJ, ceea ce demonstrează atât coerența acestor documente dar și angajamentul ferm al teritoriilor selectate, de a participa activ și de a contribui susținut la procesul național de decarbonizare. Mai mult decât atât, în continuarea discuțiilor privind fazarea cărbunelui, perspectivele noilor directive europene privind EE, SRE și EU-ETS, vor clarifica cronologia măsurilor luate de România pentru atingerea obiectivelor din PNIESC (care va fi actualizat în 2023) și vor propune noi ținte mai ambițioase cu un aport mai mare la atingerea obiectivelor europene asumate prin Green Deal.

Sprijinul oferit prin FTJ are potențialul de a transforma județele selectate în adevărați promotori regionali ai eforturilor de decarbonare și mai cu seamă în motoare locale ale procesului național de tranziție către neutralitatea climatică.

1.2. Identificarea teritoriilor care se preconizează că vor fi cele mai afectate și justificarea acestei alegeri, cu estimarea corespunzătoare a impactului economic și asupra ocupării forței de muncă pe baza prezentării de la secțiunea 1.1

Evoluția economiei județului Mureș este marcată de extracția gazelor naturale, care a facilitat dezvoltarea unor activități industriale, precum cea chimică (aici funcționând cea mai mare fabrică de îngrășăminte cu azot din țară, în proprietatea AZOMUREȘ SA) și cea de producție energie electrică (prin CET Iernut, aflată în portofoliul Romgaz, o termocentrală care produce energie de 600 MW și care funcționează pe bază de gaze naturale).

În județul Mureș, prin Fondul pentru tranziție justă se intervine asupra întregului teritoriu NUTS 3.

Această abordare se justifică prin dependentă masivă a tuturor industriilor/activităților economice și casnice de gazul natural, fiind județul cu cea mai mare pondere a localităților în care se distribuie gaz natural: 100% în urban față de media regională de 89,5% și 78% în rural față de o medie de 54% la nivel regional – astfel că impactul pe care tranziția către combustibili verzi atât în consumul casnic cât și în cel industrial va fi mai mare în acest județ decât în alte zone. Gradul ridicat de industrializare al economiei județului va necesita un efort mai mare pentru tranziția către neutralitatea climatică având în vedere și provocările pe care companiile le au în materie de competitivitate, adoptarea de noi tehnologii și procese de producție.

Intervenția asupra întregului teritoriu este necesară pentru promovarea dezvoltării policentrice și echilibrate a teritoriului, care să facă față provocărilor economice și sociale pe care le va determina procesul de tranziție către o neutralitatea climatică.

Județul Mureș a avut în anul 2017 un PIB/locuitor de 33.369,3 lei, sub media la nivel național

(43.788,8 lei) și sub media pe Regiunea Centru (41.625,4 lei).¹ În ceea ce privește companiile active, predomină microîntreprinderile (87,69%), urmate de IMM-uri, și doar 0,32% dintre firme sunt întreprinderi mari. Cele 46 de întreprinderi mari totalizează un număr de 25.362 angajați².

Impactul tranziției asupra ocupării forței de muncă

Ca și perspectivă pentru perioada următoare din punct de vedere al activității celor (CTE Iernut și AZOMUREȘ SA), acestea protejate:

CTE actualmente . în urma punerii în funcțiune a noii centrale în cogenerare (semestrul II 2022), investiție aflată în derulare în perspectiva reducerii emisiilor, este de de persoane.

Azomureș SA, prin investițiile pe care și le propune în contextul GD, reușește să mențină numărul locurilor de muncă la nivelul actual, adică 2500 de persoane, din care 1132 angajați proprii, iar restul în cadrul serviciilor de mentenanță externalizate de pe platformă. Prin realizarea obiectivelor propuse nici lanțul furnizorilor nu va fi afectat din perspectiva locurilor de muncă.

Ambele companii se confruntă cu lipsa de personal calificat în domeniile specifice de activitate.

Conform analizelor realizate în scenariul GD, reducerea emisiilor va fi de 80% iar impactul asupra locurilor de muncă, este unul ridicat în sensul că va exista o pierdere medie de 1300 de locuri de muncă distribuite inegal: sectorul serviciilor câștigă masiv în timp ce producția și construcțiile, deși câștigă în termeni de VAB, pierde din punct de vedere al angajării.

Totodată prin implementarea scenariului GD în sectoarele energie și utilități se va realiza o reducere a utilizării gazului natural la sub 10% din mixul energetic, până în 2030. Acest aspect are ca impact o pierdere de aproximativ 2500 locuri de muncă în sectoarele menționate

Cu toate că pe baza MME economia județului pare rezilientă, tranziția energetică va avea efecte negative în județ în lipsa măsurilor adecvate de sprijin, luate din timp.

Județul Mureș este dependent în momentul de față de gazul natural. Continuitatea activității industriale în sectoarele energointensive din județ va fi afectată, în lipsa unor investiții de re tehnologizare. Un număr de 2500 de angajați de pe platforma Azomureș și 300 de angajați de la CTE Iernut vor putea rămâne fără loc de muncă, fiind afectată bunăstarea a 2800 de familii, la care se adaugă numărul de angajați din lanțul valoric.

Tranziția către neutralitatea climatică va reprezenta o provocare și pentru celelalte companii mari din județ. Întreprinderile mari vor trebui să adopte tehnologii mai puțin poluante și procese de producție inovatoare, cu consumuri reduse de energie, pentru a se menține competitivi pe piață.

De asemenea, pe lângă afectarea sectorului industrial, tranziția energetică va afecta și locuitorii județului, în calitate de consumatori de gaze naturale pentru încălzirea locuințelor. Sistemele centralizate de termoficare au fost treptat scoase din funcțiune, în favoarea sistemelor individuale de încălzire, în principal centrale individuale. Va exista o presiune și asupra locuitorilor de a opta spre sisteme de încălzire neutre din punct de vedere al emisiilor de carbon, dar și eficientizarea energetică a clădirilor, însă o asemenea tranziție va fi

¹ [https://insse.ro/cms/files/IDDT2012/Data_IDDT/T1_12.Produsul_intern_brut_\(PIB\)_pe_locuitor.htm](https://insse.ro/cms/files/IDDT2012/Data_IDDT/T1_12.Produsul_intern_brut_(PIB)_pe_locuitor.htm)

² Informații furnizate de CCI Mureș

influențată de puterea de cumpărare a cetățenilor.

2.Evaluarea provocărilor legate de tranziție, pentru fiecare dintre teritoriile identificate

2.1.Evaluarea impactului economic, social și teritorial al tranziției către o economie neutră din punct de vedere climatic

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (c)

Identificarea activităților economice și a sectoarelor industriale afectate, făcând distincția între:

- *sectoarele în declin, care ar urma să își înceteze sau să își reducă în mod semnificativ activitățile legate de tranziție, inclusiv un calendar corespunzător;*
- *sectoarele în transformare, care ar urma să fie supuse unei transformări a activităților, a proceselor și a producției.*

Pentru fiecare dintre cele două tipuri de sectoare:

- *pierderile de locuri de muncă și nevoile de recalificare preconizate, ținând seama de previziunile privind competențele;*
- *potențialul de diversificare economică și oportunitățile de dezvoltare.*

Câmp de text [12000]

Potrivit analizei datelor DG Clima³, în județul Mureș 79% din emisiile verificate se generează de către Azomureș, urmat de Termocentrala Iernut/ Romgaz, cu aproximativ 17%.

În județul Mureș nu se identifică sectoare în declin, care până în 2030 vor înceta sau își vor reduce în mod semnificativ activitățile legate tranziție.

Sectoarele care trebuie să fie supuse unei transformări a activităților, a proceselor și a producției vizează:

- Industria îngrășămintelor chimice, bazată pe prelucrarea gazului natural, cu dificultăți semnificative (tehnologice și economice) în utilizarea unei alte surse pentru producerea amoniacului. Este o industrie ale cărei produse au o cerere constantă în economie, atât la nivel național, cât și internațional.

Compania AZOMUREȘ SA, domină sectorul industriei chimice, fiind cel mai mare producător de îngrășăminte chimice din România și cel mai mare angajator din industria prelucrătoare. Este cea mai mare companie emitentă de gaze cu efect de seră la nivelul județului Mureș. Numărul de angajați proprii în mai 2021 este de 1132 de persoane, iar numărul de angajați ale altor contractori permanenți de pe platforma Azomureș totalizează peste 1300 de persoane. În lanțul valoric al Azomureș se estimează a fi implicate 7400 de persoane în sectorul transporturi și logistică, furnizorii de inputuri și servicii - 500 de angajați, iar consignatarii și revânzătorii

³ D4. Report on challenges, needs and possible actions for the most affected territories, (draft, 19.04.2021) pag. 92

produselor Azomureș 800 de persoane, la care se adaugă utilizatorii din fermele convenționale⁴.

Rezultă astfel în anul 2020, în întregul lanț valoric al Azomureș, un număr de 2,729,210 locuri de muncă indirecte, iar proiecția acestui număr pe anul 2030 este de 4,093,165. Prin investițiile etapizate până în 2030, compania își propune protejarea în mod direct a celor 2500 de locuri muncă și a întregului lanț valoric.

- Industria energiei electrice, dependentă de gazul natural, cu un rol strategic al CTE Iernut în sistemul energetic național.

Provocările importante pentru județul Mureș sunt:

- Gazul natural este și va rămâne probabil coloana vertebrală a județului, având în vedere rolul strategic al CTE Iernut în sistemul energetic național, utilizând gazul natural
- Rolul neclar al gazelor naturale la nivel național
- Industria îngrășămintelor bazată pe prelucrarea gazelor, cu dificultăți semnificative în trecerea la combustibili alternativi, este o industrie cu o cerere constantă, atât la nivel național cât și internațional
- Reședința de județ, având o populație urbană de dimensiune demografică limitată, trebuie să răspundă concurenței din alte județe cu zone urbane mai mari, care investesc mai mult în calitatea vieții și sprijină competitivitatea mediului de afaceri local. Astfel, creșterea și specializarea mediului de afaceri local este și va fi limitată la resursele demografice ale acestui județ și, în special la cele din zona sa principală urbană
- Potențial redus de energie regenerabilă: diminuarea producției pe bază de gaz nu poate fi compensată local.

În județul Mureș, datele economice și ocuparea forței de muncă din perioada 2010-2019⁵, indică faptul că sectoarele de servicii IT&C, imobiliare și servicii administrative și de asistență s-au dublat sau au înregistrat valori mai mari în ocuparea forței de muncă. Există perspective bune de dezvoltare tehnologică în industria prelucrătoare (textile și med-tech). Cea mai mare CA din Mureș provine din industria chimică (21% din CA din producție), urmată de industria alimentară și a băuturilor.

Industria chimică a crescut cu 50% în privința CA, dar a pierdut din angajații săi în ultimul deceniu (1.828 de persoane în 2019). Compania dominantă în sector este Azomureș (generează 79% din CA și angajează 61% din angajați în acest sector), însă există și alți întreprinzători mari care produc alte game de produse chimice, precum vopsele și uleiuri, spumă poliuretanică, produse de curățare și produse cosmetice.

Textilele și confecțiile rămân cel mai semnificativ domeniu de ocupare a forței de muncă. CA a acestui sector s-a dublat (+ 138%), ceea ce indică o îmbunătățire a modelelor de afaceri și a VA.

⁴ Azomureș are o cotă de piață de 50%, cu o estimare a creșterii acesteia până în 2030 la 75%, din totalul vânzărilor de îngrășămintă din România, adică produsele Azomureș sunt folosite în aproximativ jumătate din fermele din România. Îngrășămintele chimice sunt o componentă esențială pentru fermele convenționale. În fermele din România sunt implicate 6.061.200 de persoane (sursa: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agri-statistical-factsheet-ro_en.pdf), din care aproximativ 90% în ferme convenționale (5.455.080 persoane).

⁵ D4. Report on challenges, needs and possible actions for the most affected territories, (draft, 19.04.2021) pag.

Industria lemnului și a produselor din lemn a crescut cu 176%, un ritm semnificativ mai rapid decât industria mobilei (77%). Industria mobilei a pierdut 14% din angajații săi, în timp ce în industria lemnului a crescut ocuparea cu 7%. Acest lucru ilustrează o oportunitate eşuată a județului de a exploata rezervele sale forestiere bogate într-un mod care maximizează valoarea adăugată a forței de muncă.

Județul a înregistrat o creștere a CA în servicii intensive în cunoaștere de înaltă tehnologie de 275%. Cea mai mare parte a acestei creșteri este atribuibilă sectorului IT&C, unde CA s-a triplat (291%). Numărul angajaților companiilor IT&C cu sediul central în județul Mureș s-a dublat în ultimul deceniu (116%). Acest sector este dominat de IMM-uri, doar o singură companie depășește 250 de angajați.

Sectorul producție prezintă tendințe pozitive în ceea ce privește intensitatea tehnologiei. Județul are un volum de CA în industria de înaltă tehnologie de 639 milioane RON în 2019. Aproape jumătate din cifra de afaceri din producție provine din tehnologie înaltă și medie spre înaltă (45,7%).

Cele mai multe activități de producție care presupun înaltă tehnologie provin din *industria farmaceutică* (97% din CA), urmat de computere, electronice, optică etc. Sectorul este reprezentat de șapte companii în 2019, cu două companii mari dominante.

Ponderea întreprinderilor din sectorul economiei circulare este redusă (1,05 din CA și 1,63% din salariați), însă este un domeniu cu potențial de creștere rapidă. Cea mai de dorită abordare a sprijinului economiei circulare este zona de reutilizare – reparații.

În județ tehnologia solară fotovoltaică se remarcă drept cea mai fezabilă soluție pentru energie regenerabilă.

Și traficul rutier este responsabil pentru nivelul ridicat al poluării aerului. Datorită creșterii traficului rutier, concentrațiile de azot și sulf din aer sunt în tendință ascendentă, în special în zonele urbane și zonele periurbane ale acestora, unde este necesar să se modernizeze sectorul transporturilor pentru a raționaliza consumul de resurse și a reduce emisiile de gaze cu efect de seră, atât pentru sectorul public cât și pentru cel privat.

Universitățile locale sunt bine clasate, investind deja în noi specializări și anticipând domenii cu potențial, ce pot fi dezvoltate în județ.

Pactul ecologic european, precum și obiectivele politicii naționale, vor cataliza investițiile în sistemele de reducere a poluării și CO2.

În județul Mureș, cele mai vizibile oportunități, cu relevanță pentru procesul de tranziție energetică, includ:

- PEE și obiectivele politicii naționale vor cataliza investițiile în sistemele de reducere a poluării și CO2 în beneficiul comunităților locale. Se așteaptă ca instrumentele de finanțare disponibile să contribuie la crearea unei piețe și să crească interesul pentru trecerea la surse de energie durabile, regenerabile.
- Județul Mureș înregistrează tendințe pozitive încurajatoare către o economie mai intensivă în cunoaștere. Investițiile strategice în diversificare suplimentară, modernizare tehnologică și digitalizare, acces la noi piețe, dezvoltarea lanțurilor de

valoare etc., în sectoarele de specializare inteligentă⁶, vor contribui la catalizarea și susținerea acestei tendințe pe termen lung.

- Universitățile locale (UMFST și Sapiientia) sunt bine clasate și orientate spre viitor, având deja investiții în noi specializări, anticipând domenii de potențial de dezvoltat în Mureș (de exemplu, tehnologie medicală, inteligență artificială, știința datelor legate de cercetarea medicală, IT, robotică și inginerie).
- Oportunități privind economia circulară.

Precizări privind impactul operațiunilor din PTTJ asupra reducerii emisiilor de CO₂

În județul Mureș, primii pași spre o economie neutră din punct de vedere al emisiilor de CO₂ s-au făcut în anii precedenți, când s-a început la ambele companii energointensive un proces de reducere/transformare/ re tehnologizare a proceselor de producție.

La CTE Iernut au fost închise definitiv 4 grupuri energetice și investiția în noua centrală în cogenerare, cu ciclu combinat cu turbine cu gaze, care urmează să fie dată în folosință în anul 2022, au ca efect scăderea consumului de combustibil gaze naturale și implicit emisiile. Realizarea noii investiții va determina reducerea emisiilor de NO_x comparativ cu situația existentă de funcționare a CTE Iernut cu aproximativ 72%.

Compania Azomureș a stabilit un calendar de re tehnologizare până în 2030 și are pregătite la anumite proiecte studii de fezabilitate. Cantitatea de CO₂ redusă, pe baza calendarului de re tehnologizare a Azomureș SA cu procese mai puțin poluante, se estimează la 961.931 tonă/an, din care 757.158 tone/an reducere directă și 204.773 tone/an reducere indirectă în zona metropolitană Târgu-Mureș, ceea ce reprezintă o reducere de emisii de CO₂ directe de 45% față de poluarea raportată în anul 2020 (1.735.741 tone/an)⁷.

Așa cum este prevăzut și în PEE, sectorul transporturilor este responsabil pentru un sfert din emisiile de gaze cu efect de seră din Uniune și acest procent este în continuă creștere. Pentru a se asigura neutralitatea climatică, este necesară o reducere cu 90% a emisiilor generate transporturi până în 2050. Investițiile în promovarea soluțiilor de mobilitate urbană durabilă: transport public ecologic, infrastructură pentru promovarea mobilității pietonale și cicliste în zonele urbane și în zonele periurbane ale acestora sunt un instrument eficient de combatere a poluării aerului, ce se au în vedere.

Măsurarea impactului emisiilor poluante asupra mediului înconjurător este în atenția importantă, motiv pentru care se dorește implementarea unor sisteme performante și transparente de monitorizare a nivelului emisiilor.

Renovarea clădirilor într-un mod eficient din punct de vedere energetic și din punctul de vedere al utilizării resurselor este o altă măsură prin care Județul Mureș își asumă un angajament privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

Proiectul de remediere și ecologizare prin re procesarea deșeurilor și recuperarea elementelor utile din deșeuri, provenite din batalurile de pe platforma fostului combinat chimic din Târnăveni (cel puțin 20 de hectare) pe lângă impactul benefic pe care îl are asupra mediului și sănătății umane prin eliminarea sursei de poluare a aerului și apei, va avea impact benefic și

⁶Sunt perspective pozitive de dezvoltare în domenii emergente competitive, precum med-tech, produse farmaceutice și echipamente medicale, ITC, prelucrarea lemnului, industria alimentară, textilă, automotive, mașini și utilaje agricole, RES, economie circulară.

⁷ Raport de verificare operatorul de instalație SC Azomures SA, întocmit de Organismul acreditat de verificare AERQ (nr. înregistrare 5992/24.02.2021)

asupra economiei circulare, întrucât componente valoroase vor fi recuperate și introduse în circuitul economic. Prin investiția propusă, vor fi create 400 de locuri de muncă, într-o zonă a județului extrem de defavorizată din punct de vedere economic și social.

2.2.Necesitățile și obiectivele de dezvoltare până în 2030 în vederea realizării unei economii a Uniunii neutre din punct de vedere climatic până în 2050

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (d)

- *Necesitățile în materie de dezvoltare pentru a face față provocărilor legate de tranziție;*
- *Obiectivele și rezultatele preconizate prin punerea în aplicare a priorității FTJ, inclusiv contribuția preconizată în ceea ce privește crearea de locuri de muncă și menținerea acestora.*

Câmp de text [6000]

În județul Mureș se identifică nevoia de dezvoltare de tehnologii/ procese de producție curate, nepoluante, pentru a reduce emisiile de GES și a atinge neutralitatea climatică, investiții în întreprinderi în domenii de specializare inteligentă, pentru a crește reziliența economiei județului, concomitent cu nevoia de a dezvolta proiecte de educație care să asigure pregătirea profesională a forței de muncă.

Agenda de tranziție justă se concentrează pe elementele strategice cheie de mai jos:

- Investiții în modernizarea tehnologiei, accelerarea afacerilor și accesarea de noi piețe pentru a ajuta la diversificarea economiei locale și la crearea de locuri de muncă mai curate și mai bine plătite. Județul are mai multe sectoare de afaceri emergente, care pot fi valorificate în continuare: medicină, produse farmaceutice, ITC, sănătate, mașini și utilaje, automotive, etc. Sectoare mai puțin tehnologice, precum prelucrarea lemnului, confecțiile și industria alimentară pot deveni mai sustenabili și pot genera locuri de muncă mai bine plătite, cu condiția ca modelele de afaceri să fie ajutate să treacă la produse cu valoare adăugată mai mare.
- Investiții în promovarea soluțiilor de mobilitate urbană durabilă: transport public ecologic, infrastructură pentru promovarea mobilității pietonale și cicliste. Sectorul de transport este una din principalele provocări pentru reducerea CO2 în zonele urbane și periurbane. Se are în vedere tranziția transportului public urban către electromobilitate și mijloace nemotorizate. Combaterea poluării aerului, mai ales în Târgu Mureș și zona sa periurbană este necesar, având în vedere că municipiul este o structură de bază pentru comunele din zona metropolitană. Este nevoie de armonizarea proiectelor de mobilitate urban – rural, dar și de a oferi alternative viabile populației pentru a reduce dominația autovehiculelor în spațiul urban.
- Dezvoltarea de noi facilități de parcuri industriale și logistice, în anticiparea dezvoltării nodului de autostradă în Târgu Mureș,

- Decontaminarea, regenerarea și reconversia siturilor industriale. După dezindustrializare, în zone urbane există situri industriale nefuncționale, în diferite stadii, fie ecologizate, însă încă neincluse în circuitul economic, fie în curs de decontaminare, ceea ce prezintă în continuare pericol de poluare, în special asupra cursurilor de apă. Râurile Mureș și Târnava Mică, în ciuda măsurilor ecologice aplicate și a închiderii producțiilor poluante, continuă să fie amenințate de surse de poluare accidentale, unde standardele de viață ale populației sunt afectate, la fel și biodiversitatea. Reducerea efectelor poluării apelor deversate provenite din foste activități industriale și reecologizarea râurilor este o prioritate.
- Crearea unei piețe a muncii mai incluzive, care să recunoască și să abordeze provocările structurale pe termen lung:
- Educație și conștientizare privind schimbările climatice, beneficiile politicilor GD, pentru ca populația să înțeleagă mai degrabă beneficiile decât dificultățile tranziției energetice.

Pornind de la necesitățile identificate, Județul Mureș își propune următoarele obiective:

1. Crearea unei economii reziliente, prin diversificare, dezvoltarea și susținerea activităților nepoluante, inovatoare, în scopul creerii de locuri de muncă atractive pentru populație;
2. Reducerea emisiilor de carbon rezultate din alte activități decât cele ale marilor poluatori prin implementarea de tehnologii cu emisii zero;
3. Reducerea emisiilor de carbon rezultate din activitatea celui mai mare emitent de gaze cu efect de seră din județ, prin investiții în instalații ETS;
4. Protecția mediului natural, prin acțiuni de decontaminare situri și de consolidare a economiei circulare;
5. Sprijinirea procesului de recalificare și reconversie profesională pentru acces garantat pe piața muncii conform nevoilor, în anticiparea procesului de tranziție către neutralitate climatică.

Impact/ rezultat așteptat:

Prin realizarea obiectivelor se va îmbunătăți semnificativ calitatea aerului în județul Mureș și se va contribui la îndeplinirea Țintelor asumate de România prin PNIEC. Este sprijinită menținerea celor 2500 locuri de muncă care au legătură directă cu activitatea AZOMURES (1132 sunt angajați proprii ai întreprinderii, iar restul sunt angajați prin serviciile externalizate de către acesta direct pe platforma de funcționare) și se va asigura accesul pe piața muncii a forței de muncă calificate. Economia județului va deveni mai rezilientă și implicit va crește calitatea vieții.

Conform MME, în județ se anticipează că investițiile în CDI vor produce cel mai mare impact VAB. Se presupune că impactul asupra ocupării forței de muncă este cel mai mare în cazul investițiilor în IMM, cu un potențial mare de creare de locuri de muncă, concentrat în primul rând în sectoarele de producție și construcții.

Acțiunile privind economia circulară au un impact net pozitiv asupra ocupării forței de muncă, asupra VAB și asupra mediului.

În cazul IMM-urilor, locurile de muncă create în sectorul construcțiilor au un raport VAB / ocupare mai scăzut decât în sectorul producției. Același lucru este valabil pentru sectorul energiei și utilităților (raport mai mic) și sectorul serviciilor profesionale (raport mai mare), în cazul promovării economiei circulare.

Rezultă, deci, că investițiile în CDI acordate întreprinderilor vor avea cel mai mare impact pozitiv asupra sectorului ITC (atât ca VAB, cât și ocuparea forței de muncă), întrucât majoritatea proiectelor de CDI necesită intrări IT, calculatoare și soluții software.

Ca și impact asupra locurilor de muncă potrivit scenariului GD, este nevoie acoperirea pierderilor pe piața muncii și anume: 1300 locuri de muncă în sectoarele servicii, producție, construcții și 2500 locuri de muncă în sectoarele energie și utilități.

2.3.Coerența cu alte strategii și planuri naționale, regionale sau teritoriale *relevante*

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (e)

Câmp de text [6000]

Având în vedere obiectivul principal avut în discuție și anume acela de reducere a emisiilor, extrapolând înspre obiectivele de politică ale UE printre care și Obiectivul de politică 2. O Europă mai verde, putem afirma că cea mai mare parte a strategiilor la nivel regional și local prevăd acțiuni/măsurii în concordanță cu aceste obiective.

Astfel, în cele ce urmează sunt prezentate strategii și planuri naționale, regionale sau teritoriale relevante, precum acele elemente (măsurii/priorități) în strânsă coerență cu cele ale PTTJ (cu prezentarea link-urilor în Anexa1).

PNIESC, prin:

- investiții în regenerarea și decontaminarea siturilor, reabilitarea terenurilor
- investiții în implementarea tehnologiilor și infrastructurii pentru aprovizionarea cu energie curată la prețuri accesibile, reducerea emisiilor GES, EE și RES
- investiții în IMM-uri, inclusiv de tip „start-up”, sprijinind diversificarea și reconversia economică
- investiții pentru a crea firme noi, inclusiv prin servicii de consultanță
- investiții în domeniul cercetării și inovării și încurajarea transferului de tehnologii avansate
- dezvoltarea abilităților/competențelor muncitorilor
- asistență pentru cei care caută locuri de muncă

STRATEGIA DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ A REGIUNII CENTRU 2021-2027, prin:

- Dezvoltarea parcurilor științifice și tehnologice, a structurilor de transfer tehnologic, crearea de noi infrastructuri de CDI, dotarea cu echipamente/ tehnologii noi și dezvoltarea resurselor umane implicate în CDI
- Modernizarea industrială a IMM-lor, creșterea nivelului de digitalizare a companiilor,

tehnologii IT&C, IoT, automatizare, robotică, inteligență artificială, linii pilot, testare prototipuri și facilitarea accesului la resurse

- sprijinirea creării de start-up-uri și spin-off-uri inovatoare
- dezvoltare de infrastructuri de sprijinire a afacerilor (incubatoare de afaceri, acceleratoare, hub-uri) și antreprenorilor (spații de co-working), dezvoltarea antreprenoriatului și a competențelor antreprenoriale, adaptarea și consolidarea suportului pentru start-up-uri
- Inițiative de economie circulară

STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI MUREȘ 2012-2022, prin:

- creșterea și diversificarea capacității de energie solară, și alte forme de energie neconvențională
- dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor în vederea facilitării accesului mediului economic la servicii specializate de afaceri (și la transferul tehnologic dinspre mediu academic, respectiv de cercetare)
- dezvoltarea de parcuri industriale, tehnologice și incubatoare de afaceri, în zonele cu potențial economic ridicat sau cu o forță de muncă calificată (ITC, nano- și bio-tehnologii, agricultură și industrie alimentară, medicamente și farmacie, logistică)
- diversificarea activităților din cadrul economiei județene
- dezvoltarea de parcuri logistice
- acțiuni de extindere a serviciilor de transport urban în zonele periurbane ale municipiilor
- adaptarea ofertei educaționale la cerințele actuale ale pieței forței de muncă
- asigurarea calității apelor de suprafață
- asigurarea calității aerului prin reducerea emisiilor la sursă (re tehnologizarea proceselor poluante, dotarea cu instalații de reținere sau neutralizare a poluanților, realizare sisteme de monitorizare)
- dezvoltarea sistemelor de management al deșeurilor
- decontaminarea siturilor industriale

PLANUL DE DEZVOLTARE A REGIUNII CENTRU 2021-2027, prin:

- Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport la nivel urban/metropolitan, a infrastructurii pentru combustibili alternativi, extinderea pistelor ciclabile, digitalizarea transportului urban
- implementarea de sisteme de măsurare și monitorizare a calității aerului și a poluării fonice
- sprijinirea investițiilor de modernizare tehnologică și a activităților de inovare ale IMM-urilor, susținerea digitalizării acestora
- dezvoltarea parcurilor științifice și tehnologice, dezvoltarea centrelor de transfer tehnologic și a centrelor de inovare
- formarea personalului din CDI
- utilizarea eficientă a resurselor în companii prin modernizarea tehnologiilor de producție a proceselor, inclusiv pentru scădere consumului de energie în procesele de producție
- adaptarea procesului educațional la nevoile actuale de competențe
- consolidarea și extinderea infrastructurii de gestionare a deșeurilor, implementarea

măsurilor de colectare selectivă, reutilizare și reciclare a deșeurilor, campanii de conștientizare a populației

- măsuri de economie circulară
- reintroducerea în circuitul urban a construcțiilor și terenurilor neutilizate
- investiții în infrastructura verde în zonele urbane (extinderea coridoarelor ecologice) și infrastructură albastră
- investițiile pentru decontaminarea siturilor poluate sau potențial poluate

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI TÂRGU MUREȘ 2016-2023, prin:

- investiții bazate pe planurile de mobilitate urbană durabilă (stimularea deplasării nemotorizate, un sistem de transport public urban nepoluant)
- reconversia funcțională/ reutilizarea unor terenuri și suprafețe abandonate și neutilizate
- gestionarea deșeurilor municipale
- dezvoltarea de centre de CDI pentru susținerea mediului economic, administrativ și universitar,
- sprijinirea mediului economic
- corelarea învățării pe tot parcursul vieții cu piața muncii
- investiții în surse alternative de producere a energiei electrice.

PLANUL DE MOBILITATE URBANĂ A MUNICIPIULUI TÂRGU MUREȘ prin:

- Promovarea transporturilor sustenabile (nepoluante);
- Reducerea semnificativă a impacturilor generate induse de utilizarea rețelei stradale de către vehiculele comerciale (zgomot, emisii, trepidații);
- Reducerea congestiei în puncte cheie.

PLANUL JUDEȚEAN DE GESTIONARE A DEȘEURILOR 2019-2025

prin investiții în creșterea gradului de reciclare/valorificare.

PLANUL PENTRU MENTINEREA CALITĂȚII AERULUI ÎN JUDEȚUL MUREȘ

Prin investiții în monitorizarea calității aerului și intervenții asupra reducerii poluării apelor și solului.

- *Strategii de specializare inteligentă;*
- *Strategiile teritoriale menționate la articolul 29 din Regulamentul (UE) .../... [noul RDC];*
- *Alte planuri de dezvoltare regionale sau naționale.*

2.4. Tipuri de operațiuni preconizate

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (g)

- *tipul de operațiuni preconizate și contribuția estimată a acestora la atenuarea*

Câmp de text [12000]

Având în vedere Obiectivele prezentate la 2.2, au fost stabilite următoarele operațiuni care să conducă la atingerea rezultatelor preconizate:

Operațiunea 1: Creșterea competitivității și diversificării economice, cercetării, inovării și digitalizării, prin implementarea următoarelor măsuri:

- Programe de finanțare și accelerare pentru IMM-uri existente (sprijin pentru internaționalizare/ acces la piețe noi, dezvoltare de modele de afaceri, modernizare tehnologică / digitalizare etc.)
- Programe de finanțare pentru înființare de noi întreprinderi
- Dezvoltarea de parcuri științifice și tehnologice, servicii de incubare a afacerilor pentru a sprijini sectorul serviciilor intensive în cunoaștere
- Investiții în CDI și transfer tehnologic, inclusiv pentru întreprinderile mari
- Dezvoltarea de noi facilități de parc industrial și logistic, în anticiparea dezvoltării rolului nodului de autostradă din Târgu Mureș
- Digitalizarea serviciilor publice

Operațiunea 2: Sprijinirea investițiilor în infrastructura energetică și tehnologia energiei curate, prin implementarea următoarelor măsuri:

- Programe de sprijin financiar și tehnic pentru a sprijini tranziția întreprinderilor la SRE (inclusiv dezvoltarea capacităților de producere a SRE)
- Modernizare tehnologică pentru a reduce poluarea și emisiile de carbon, inclusiv captarea, transportul, stocarea și utilizarea CO₂
- Îmbunătățirea eficienței energetice a IMM-urilor și a întreprinderilor mari
- Promovarea soluțiilor de mobilitate urbană durabilă: transport public ecologic, infrastructură pentru promovarea mobilității pietonale și cicliste, stimularea soluțiilor logistice ecologice Eficiența energetică a clădirilor publice și rezidențiale.

Operațiunea 3: Sprijinirea AZOMUREȘ în implementarea planului de investiții înspre emisii scăzute, prin implementarea următoarelor măsuri:

- Investiții în tehnologii și procese industriale curate, cum ar fi producerea de hidrogen, utilizând energie regenerabilă (green hydrogen) și sechestrare de CO₂ în depozite subterane,
- Investiții în creșterea eficienței energetice pe platforma combinatului chimic

Operațiunea 4: Consolidarea economiei circulare și măsuri de ecologizare, prin

implementarea următoarelor măsuri:

- Scheme de finanțare pentru IMM-uri și întreprinderi mari sau proiecte de CDI, în parteneriat cu IMM-uri și întreprinderi mari pentru dezvoltarea de noi produse, prin reutilizarea, repararea, valorificarea de produse; dezvoltarea lanțurilor valorice pentru produse cheie
- Decontaminare și reconversie funcțională a siturilor poluate și dezafectate; reconstrucția ecosistemelor
- Investiții de creștere a gradului de reciclare prevăzute în Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor Mureș
- Perdele forestiere/împăduriri, ecologizare râuri
- Investiții în soluții îmbunătățite de monitorizare a calității aerului, apei, biodiversitate

Operațiunea 5: Creșterea nivelului de calificare și ocupare a forței de muncă, prin implementarea următoarelor măsuri:

- Investiții în baza materială și a curriculumului educațional în învățământul profesional, tehnic și în sistemul dual, pentru ca acestea să devină mai competitive și mai atractive, mai bine adaptate nevoilor și tendințelor pieței, ținând cont și de domeniile de specializare inteligentă din Regiunea Centru
- Sprijinirea și încurajarea parteneriatelor dintre sistemele de învățământ și întreprinderile locale, conform nevoilor de calificare identificate
- Implementarea de măsuri inovatoare de sprijinire a accesului pe piața forței de muncă, inclusiv a celor ce provin din medii defavorizate
- Monitorizarea integrată și evaluarea impactului măsurilor de acces pe piața muncii prin pilotarea metodei angajării asistate, care include informare și consiliere ocupațională, perioadă de acomodare cu locul de muncă, medierea locului de muncă și asistarea atât a angajatorilor, cât și a angajaților.

Contribuția estimată a operațiunilor propuse la atenuarea impactului tranziției⁸ (*datele din această secțiune necesită actualizare după primirea din partea asistenței tehnice a livrabilului D4 finalizat*)

Pentru evaluarea efectelor potențiale asupra economiei locale și a pieței forței de muncă a operațiunilor propuse, prin MME, au fost examinate trei domenii de investiții distincte: sprijin pentru IMM-uri, investiții în cercetare și dezvoltare și promovarea economiei circulare. Totodată, au fost examinate două efecte: valoarea adăugată brută și ocuparea forței de muncă, atât pe termen scurt (2025), cât și pe termen lung (2030).

MME dă rezultate pentru zece sectoare economice (agricultură; silvicultură și pescuit; energie și utilități; producție; construcții; comerț cu amănuntul, transporturi, servicii turistice; informare și comunicare; activități financiare și de asigurări; activități imobiliare; profesionale servicii publice; alte servicii publice).

Concluzia MME este că, în privința multiplicatorilor VAB, la nivelul județului Mureș

⁸ D4. Report on challenges, needs and possible actions for the most affected territories, (draft, 19.04.2021), Secțiunea 3.3.

acțiunea care dă cele mai mari rezultate pozitive este acordarea de granturi pentru cercetare și dezvoltare întreprinderilor (6,31), urmată de investițiile în dezvoltarea IMM-urilor (5,62). Acest lucru indică faptul că 1 milion EUR cheltuit în sectorul CDI poate avea ca rezultat un impact de peste 6 milioane EUR VAB în întreaga economie.

Se așteaptă ca investițiile în IMM să producă cele mai mari efecte pozitive în industria prelucrătoare și în construcții, nu numai pentru că o mare parte a IMM-urilor sunt active în aceste sectoare, ci și pentru că investițiile din alte sectoare înseamnă, de obicei, o creștere a consumului pentru aceste sectoare (de exemplu, achiziționarea de utilaje sau investiții imobiliare).

Economia circulară produce efecte mai mici ale VAB până în 2030 (3,11). Se anticipează că investițiile în servicii și activități de economie circulară vor avea cel mai mare impact VAB în sectorul Serviciilor profesionale, în timp ce în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, generarea de locuri de muncă rezultată din investiții în economia circulară este mai mare în sectorul Energie și utilități decât în Serviciile profesionale. Acest lucru se datorează gestionării deșeurilor, activități, în care se așteaptă crearea de locuri de muncă bazate pe economie circulară, aparținând sectorului Energie și utilități. O astfel de investiție produce un număr relativ mai mare de locuri de muncă cu valoare adăugată relativ mai mică în cadrul Energiei și utilităților, care se așteaptă - cel puțin parțial - să compenseze pierderile de locuri de muncă care se estimează să aibă loc (în principal în industria prelucrătoare).

Contrar rezultatelor VAB, potențialul de generare a ocupării pe termen lung este mai mare pentru investițiile în IMM-uri, unde costul creării unui loc de muncă echivalent cu normă întreagă - an este de 6.200 EUR, față de 6.720 euro în CDI. Cel mai mare cost este în cazul economiei circulare, de 7.590 EUR pe loc de muncă echivalent cu normă întreagă - an.

Având în vedere cele de mai sus, în Anexa 2 sunt prezentate graficele privind impactul estimat VAB pe sectoare, respectiv privind impactul ocupării forței de muncă pe sectoare în județul Mureș în 2030. Oriunde impactul VAB sau ocuparea forței de muncă este egal cu zero, sectorul respectiv nu este prezentat.

În județul Mureș, se estimează o scădere substanțială a ocupării forței de muncă în sectoarele construcțiilor, producției, agriculturii și energiei și utilităților. Creșteri de locuri de muncă se anticipează până în 2030 în sectoarele de retail și servicii profesionale. În total, aceste câștiguri nu compensează pierderile preconizate de ocupare.

În ceea ce privește structura ocupațională, se așteaptă o trecere de la mai multă muncă manuală (de exemplu, lucrători din comerț) la servicii și locuri de muncă profesionale. Acest lucru înseamnă, de asemenea, o provocare substanțială pentru recalificare și reinstruire, deoarece ocupațiile profesionale necesită de obicei un nivel mai înalt de calificare.

În județul Mureș, există un potențial substanțial de transformare în categoria ocupației profesioniștilor, de la energie și utilități, finanțe și construcții în principal la alte servicii, inclusiv servicii recreative și publice. Lucrătorii elementari din sectoarele construcțiilor și energiei pot trece, de asemenea, la servicii. Cu toate acestea, muncitorii din comerț și muncitorii agricoli și asociați (de obicei grupuri profesionale cu calificare scăzută) se confruntă cu o provocare, deoarece în această structură ar trebui să treacă la ocupații profesionale și / sau de vânzări și servicii.

Potrivit MME, scenariul GD contribuie la compensarea pierderilor de locuri de muncă așteptate din cauza tendinței de bază. În cazul sectorului construcțiilor se estimează o nouă

deschidere posibilă în categoriile ocupaționale cu nivel scăzut de calificare datorită efectelor scenariului GD. În acest scenariu scad creșterile ocupării forței de muncă în grupurile ocupaționale care cresc în linia de bază, și anume profesioniști și ocupații de servicii și vânzări. Cu toate acestea, aceste pierderi, chiar și în 2030, sunt mult mai mici (~ 300 de locuri de muncă în grupul de profesioniști) decât creșterile de bază (peste 3000 de locuri de muncă).

În Anexa 3 sunt prezentate graficele privind modificările ocupării forței de muncă în anii 2025 și 2030 față de 2018 în scenariul de bază și GD - modificări după ocupație și sector.

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (h)

Se completează doar în cazul în care se acordă sprijin investițiilor productive în întreprinderi altele decât IMM-urile:

- *o listă **orientativă** a operațiunilor și întreprinderilor care urmează să beneficieze de sprijin, iar pentru fiecare dintre acestea, o justificare a necesității acordării acestui sprijin printr-o analiză a lacunelor care să demonstreze că pierderile de locuri de muncă preconizate ar depăși numărul preconizat de locuri de muncă create în absența investiției*

Deși s-a menționat faptul că se așteaptă ca potențialul de generare a ocupării pe termen lung este mai mare pentru investițiile în zona IMM, acesta nu este suficient pentru a acoperi pierderile preconizate în scenariul GD (1300 de locuri de muncă - în sectoarele servicii, producție, construcții și 2500 în sectoarele energie și utilități).

Prin urmare este necesară sprijinirea întreprinderilor mari care au un potențial de dezvoltare ridicat și care în județul Mureș figurează cu un număr de 25.362 angajați.

Se are în vedere intervenția asupra întreprinderilor mari din perspectiva sprijinirii/încurajării investițiilor productive, în condițiile creșterii numărului de locuri de muncă pe care le pot oferi.

A se actualiza sau a se completa această secțiune prin revizuirea planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, în funcție de decizia de a furniza un astfel de sprijin

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (i)

Se completează numai în cazul în care se acordă sprijin pentru investiții în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră generate de activitățile enumerate în anexa I la Directiva 2003/87/CE:

- *o listă orientativă a operațiunilor care urmează să beneficieze de sprijin și o justificare a faptului că acestea contribuie la tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic și conduc la o reducere substanțială a emisiilor de gaze cu efect de seră care se situează mult sub nivelurile de referință pertinente stabilite pentru alocarea cu titlu gratuit în temeiul Directivei 2003/87/CE și cu condiția ca acestea să fie necesare pentru protejarea unui număr semnificativ de locuri de*

muncă

Potrivit analizei datelor DG Clima⁹, în județul Mureș 79% din emisiile verificate se generează de către Azomureș, urmat de Termocentrala Iernut/ Romgaz, cu aproximativ 17%.

Potrivit Raportului de verificare pe anul 2020, emisiile totale la Azomureș sunt de 1.735.741 tone de CO₂ echivalent/an, din care 839.574 CO₂ tone emisii de proces și 896.167 emisii de ardere¹⁰.

Compania este dependentă de utilizarea gazului natural, cu dificultăți semnificative tehnologice în utilizarea unei alte surse pentru producerea amoniacului. De asemenea, nici potențialul energiei regenerabile a județului Mureș nu este semnificativ, astfel încât să poată înlocui utilizarea gazului natural în procesul de producție și ardere.

Începând cu anul 2012, Azomures SA a investit în retehnologizarea instalațiilor de pe platformă peste 250 milioane EUR, provenind din surse proprii și, mai ales, din credite bancare pe termen lung, ce se rambursează până în 2024.

Compania are un plan de investiții până în 2030, care include investiții cu impact asupra reducerii emisiilor de CO₂. Proiectele sunt în diferite stadii de maturitate, existând și o prioritizare a acestora, însă realizarea lor este condiționată de accesul la surse de finanțare externe. Proiectele propuse au în vedere protejarea a 2500 de locuri de muncă directe și indirecte. Modificarea unor procese tehnologice va presupune măsuri de recalificare pentru personalul existent. Cantitatea de CO₂ redusă, pe baza planului de investiții al Azomureș SA în procese mai puțin poluante, se estimează la 961.931 tone/an, din care 757.158 tone/an reducere directă și 204.773 tone/an reducere indirectă în zona metropolitană Târgu-Mureș, ceea ce reprezintă o reducere de emisii de CO₂ directe de 45% față de poluarea raportată în anul 2020.

A se actualiza sau a se completa această secțiune prin revizuirea planurilor teritoriale pentru o tranziție justă, în funcție de decizia de a furniza un astfel de sprijin

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (j)

- *sinergiile și complementaritatea operațiunilor avute în vedere cu alte programe relevante ale Uniunii din cadrul obiectivului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” (în sprijinul procesului de tranziție), cu alte instrumente de finanțare (Fondul pentru modernizarea sistemului Uniunii de comercializare a certificatelor de emisii) pentru a răspunde nevoilor identificate în materie de dezvoltare*

Operațiunea 1 - Creșterea competitivității și diversificării economice, cercetării, inovării și digitalizării

Investițiile în CDI, digitalizare, modernizare tehnologică și programe de incubare / accelerare pentru IMM-uri sunt complementare cu:

- POR Regiunea Centru, Prioritatea Axa prioritară 1 - O regiune competitivă prin

⁹ D4. Report on challenges, needs and possible actions for the most affected territories, (draft, 19.04.2021) pag. 92

¹⁰ Raport de verificare operatorul de instalație SC Azomures SA, întocmit de Organismul acreditat de verificare AERQ (nr. înregistrare 5992/24.02.2021)

inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă; Axa prioritară 2: O regiune digitală.

- Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare. Printre priorități de investiții se numără: Crearea și promovarea unui sistem atractiv de inovare în economie pentru toate tipurile de inovare; Dezvoltarea capacității CDI a institutelor de învățământ superior; Dezvoltarea capacității CDI a întreprinderilor mari; Dezvoltarea de mari infrastructuri CDI, inclusiv transfer tehnologic; Stimularea accesului la finanțare al IMM-urilor prin utilizarea Instrumentelor Financiare

Operațiunea 2 - Sprijinirea investițiilor în infrastructura energetică și tehnologia energiei curate

Investițiile propuse în modernizarea tehnologică pentru a reduce poluarea și emisiile de carbon (întreprinderi mari și IMM-uri), precum și programe de sprijin financiar și tehnic pentru a sprijini tranziția întreprinderilor la SRE (inclusiv dezvoltarea capacităților de producere a SRE și eficiența energetică) sunt complementare cu:

- PODD - Prioritatea 1 - Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și a rețelelor inteligente de energie și a soluțiilor de stocare și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră / Acțiunea: 1.1 Îmbunătățirea eficienței energetice a IMM-urilor și a întreprinderilor mari.
- PNRR – Pilonul I: Tranziție verde; I.6. Energie regenerabilă și eficiență energetică; Pilonul III – Creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii, III.5: Dezvoltarea infrastructurii de gaz natural în amestec cu hidrogen și alte gaze verzi;
- FM, Axa 1 – Investiții în capacități de producție regenerabile, stocaj electricitate, gaze și termoficare, eficiență energetică; Axa 2 - Investiții în capacități de producție ce au la bază drept combustibil gazul.

Promovarea soluțiilor de mobilitate urbană durabilă, eficiența energetică a clădirilor rezidențiale și publice, reconversia și decontaminarea terenurilor sunt complementare cu:

- POR Regiunea Centru, Axa prioritară 3: O regiune prietenoasă cu mediul.

Investițiile în soluții îmbunătățite de monitorizare a calității aerului, biodiversitate pot fi acoperite potențial prin:

- PODD - Prioritatea 3. Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remedierea siturilor contaminate / Acțiunea 3.2 Îmbunătățirea monitorizării calității aerului pentru îndeplinirea cerințelor de monitorizare și reducere a emisiilor rezultate din directive

Operațiunea 3: Sprijinirea AZOMUREȘ în implementarea planului de investiții înspre emisii scăzute

Investițiile în instalațiile de producere a amoniacului, activitate care generează 50% din cantitatea de CO₂ emisă în atmosferă și investiții în creșterea eficienței energetice pe platforma combinatului chimic sunt complementare cu FM.

Operațiune 4: Consolidarea economiei circulare

Investițiile în decontaminare și reconversie funcțională a siturilor poluate și scoase din funcțiune, prin proiecte integrate de regenerare urbană sunt parțial sprijinite prin:

- PODD, Prioritatea 3. Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remedierea siturilor contaminate / categoria de investiții 3.3 Investigarea preliminară și detaliată a siturilor contaminate, evaluarea riscurilor de mediu și remedierea siturilor. Cu toate acestea, se așteaptă ca această linie de finanțare să finanțeze evaluarea și remedierea, excluzând inițiativele ulterioare de reconversie și regenerarePODD, .

Investițiile în economia circulară sunt complementare cu:

- PODD, Prioritatea 2. Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară / Acțiunea - 2.2 Gestionarea eficientă a deșeurilor pentru a accelera tranziția către economia circulară pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu
- PNRR, Componenta 3: Managementul deșeurilor, colectare selectivă și economie circulară și C

Operațiune 5: Creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă

Dezvoltarea programelor școlare duale, investiții în dezvoltarea bazei materiale și a curriculumului educației profesionale și tehnice sunt complementare cu:

- POR Regiunea Centru - Axa prioritară 5 - O regiune educată, include investiții în infrastructura educațională, inclusiv școli profesionale și sisteme școlare duale
- Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (k) și articolul 11 alineatul (5)

- *sinergiile și complementaritatea cu sprijinul prevăzut din ceilalți piloni ai Mecanismului pentru o tranziție justă.*
- *sectoarele și activitățile avute în vedere pentru a beneficia de sprijin în cadrul celorlalți piloni*

Programul InvestEU este destinat să sprijine patru domenii (ferestre) de politică: infrastructură durabilă; cercetarea, inovarea și digitalizarea; întreprinderile mici și mijlocii și investițiile sociale și competențele.

Prioritățile avute în vedere de către mediul antreprenorial sunt complementare cu *Pilonul II* - o schemă specifică pentru o tranziție justă în cadrul programului InvestEU.

Se are în vedere sprijinirea următoarelor tipuri de operațiuni:

În cadrul ferestrei Mediu și resurse:

- operațiuni care sprijină decarbonizarea și reducerea substanțială a emisiilor din industriile consumatoare de energie, implementarea tehnologiilor inovatoare cu emisii reduse de carbon și înlocuirea treptată a gazelor naturale cu gaze cu conținut scăzut de carbon,
- sprijin pentru proiecte și întreprinderi care implementează sisteme de economie

circulară, inclusiv utilizarea durabilă a materiilor prime;

Operațiunile propuse de sectorul public vor fi sprijinite în cadrul Pilonului III - Facilitatea de împrumuturi pentru sectorul public, în măsura în care finanțările nerambursabile nu acoperă nevoile investiționale avute în vedere a fi finanțate prin Pilonul I al Mecanismului de Tranziție Justă.

(3) Mecanismul de guvernanță-***Va fi completat la nivelul MIPE***

Referință: Articolul 11 alineatul (2) litera (f)

Câmp de text [5000]

3.1. Parteneriat

- *Modalități de implicare a partenerilor în pregătirea, punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea planului teritorial pentru o tranziție justă;*
- *Rezultatele consultării publice.*

Județul Mureș, prin Consiliul Județean Mureș, având rolul de coordonator în elaborarea PTTJ, a înființat un GL, având o componență complexă, care cuprinde atât instituții publice relevante și cu responsabilități în domeniile vizate de plan cât și universități, ONG -uri, întreprinderi mari.

Pe parcursul elaborării PTTJ, au fost derulate următoarele tipuri de activități menite atât să transparentizeze procesul derulat cât și să implice toate mediile și toți factorii interesați/afecțați de realizarea obiectivului de reducere a emisiilor:

- întâlniri și consultări ale membrilor GL pe tot parcursul elaborării PTTJ
- promovarea de informații în mass-media (atât online cât și prin conferințe de presă) în etapa de analiză a nevoilor
- întâlniri on-line cu persoane/ întreprinderi/instituții din afara GL pentru a analiza nevoile și pentru a colecta informații relevante
- întâlniri/ workshop-uri realizate în cadrul activității de asistență tehnică oferită de Comisia Europeană prin Frankfurt School of Finance&Management și ceilalți parteneri de proiect (EUROM, MKBT:Make Better, Cambridge Econometrics)
- activități de colectare informații din partea promotorilor de proiecte prin instrumente precum: solicitare scrisă prin e-mail cu sprijinul CCI, a Agenției Teritoriale pentru IMM Mureș, publicarea pe site-ul CJ Mureș și promovarea în mediul virtual a unui chestionar referitor la proiecte propuse în cadrul PTTJ
- Întâlniri în cadrul Steering Committee pentru a analiza conținutul livrabilelor realizate în cadrul asistenței tehnice oferite de Comisia Europeană

Rezultatele consultărilor publice, a evenimentelor/ întâlnirilor și a instrumentelor de colectare s-au concretizat prin transmiterea de către promotorii de proiecte a unui număr de 93 de proiecte în diverse domenii acoperite de PTTJ, totalizând o valoare de 1,493,152,000 Euro.

3.2. Monitorizare și evaluare

- *Monitorizarea și evaluarea măsurilor planificate, inclusiv indicatori de măsurare a capacității planului de a-și atinge obiectivele*

3.3. Organismul/organismele de coordonare și de monitorizare

Organismul sau organismele care răspund de coordonarea și monitorizarea punerii în aplicare a planului și rolul acestora

4.. Indicatori de realizare sau de rezultat specifici programelor

Referință: Articolul 12 alineatul (1)

A se completa doar în cazul în care sunt prevăzuți indicatori specifici programelor:

- *justificarea necesității indicatorilor de realizare sau de rezultat specifici programelor, pe baza tipurilor de operațiuni preconizate*

Tabelul 1. Indicatori de realizări					
Obiectiv specific	ID	Indicator [255]	Unitate de măsură	Obiectiv de etapă (2024)	Ținta pentru 2029

Tabelul 2. Indicatori de rezultat								
Obiectiv specific	ID [5]	Indicator [255]	Unitate de măsură	Valoarea de referință	Anul de referință	Ținta pentru 2029	Sursa datelor [200]	Comentarii [200]

Planurile teritoriale pentru o tranziție justă

- (1) Statele membre întocmesc, împreună cu autoritățile **locale și regionale** competente ale teritoriilor vizate, unul sau mai multe planuri teritoriale pentru o tranziție justă care acoperă unul sau mai multe teritorii afectate corespunzătoare regiunilor de nivel NUTS 3 sau părți ale acestora, în conformitate cu modelul prevăzut în anexa II. Aceste teritorii sunt teritoriile afectate în cea mai mare măsură pe baza impactului economic și social al tranziției, în special în ceea ce privește **adaptarea** preconizată a **lucrătorilor sau** pierderile preconizate de locuri de muncă în domeniul producției și al utilizării combustibililor fosili și necesitățile de transformare a proceselor de producție ale instalațiilor industriale cu cele mai mari emisii de gaze cu efect de seră.
- (2) Planurile teritoriale pentru o tranziție justă conțin următoarele elemente:
 - (a) *o descriere a procesului de tranziție la nivel național către o economie neutră din punct de vedere climatic, care să includă un calendar al etapelor principale ale tranziției, către obiectivele Uniunii privind energia și clima pentru 2030 și către o economie a Uniunii neutră din punct de vedere climatic până în 2050, în concordanță cu cea mai recentă versiune a planului național integrat privind energia și clima;*
 - (b) *o justificare pentru identificarea teritoriilor ca fiind afectate în cea mai mare măsură de procesul de tranziție menționat la litera (a) de la prezentul alineat și care urmează să beneficieze de sprijin din partea FTJ, în conformitate cu alineatul (1);*
 - (c) *o evaluare a provocărilor legate de tranziție cu care se confruntă teritoriile identificate ca fiind cele mai afectate, inclusiv a impactului social, economic și de mediu al tranziției către o economie neutră din punct de vedere climatic, identificând numărul potențial de locuri de muncă afectate și de locuri de muncă pierdute, riscurile de depopulare și nevoile și obiectivele de dezvoltare care trebuie atinse până în 2030 și legate de transformarea sau încetarea activităților cu emisii ridicate de gaze cu efect de seră în aceste teritorii;*
 - (d) *o descriere a contribuției preconizate a sprijinului acordat de FTJ pentru a face față impactului social, demografic, economic, de sănătate și de mediu al tranziției către o economie a Uniunii neutră din punct de vedere climatic până în 2050, inclusiv a contribuția preconizată în ceea ce privește crearea de locuri de muncă și menținerea acestora;*
 - (e) *o evaluare a coerenței sale cu alte strategii și planuri naționale, regionale sau teritoriale relevante;*
 - (f) *o descriere a mecanismelor de guvernare care constau în acordurile de parteneriat, măsurile de monitorizare și evaluare planificate și organismele responsabile;*
 - (g) *o descriere a tipului de operațiuni preconizate și a contribuției estimate a acestora la atenuarea impactului tranziției;*
 - (h) *în cazul în care urmează să se acorde sprijin pentru investițiile productive ale altor întreprinderi decât IMM-urile, o listă orientativă a operațiunilor și întreprinderilor care urmează să fie sprijinite și o justificare a necesității acordării acestui sprijin printr-o analiză a lacunelor care să demonstreze că*

pierderile de locuri de muncă preconizate ar depăși numărul preconizat de locuri de muncă create în absența investiției;

- (i) în cazul în care urmează să se acorde sprijin pentru investiții în vederea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră generate de activitățile enumerate în anexa I la Directiva 2003/87/CE, o listă a operațiunilor care urmează să fie sprijinite și o justificare a faptului că acestea contribuie la tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic și conduc la o reducere substanțială a emisiilor de gaze cu efect de seră care se situează cu mult sub nivelurile de referință pertinente stabilite pentru alocarea cu titlu gratuit în temeiul Directivei 2003/87/CE și cu condiția ca aceste operațiuni să fie necesare pentru protejarea unui număr semnificativ de locuri de muncă;*
- (j) sinergiile și complementaritatea cu alte programe relevante ale Uniunii pentru a răspunde nevoilor identificate în materie de dezvoltare; și*
- (k) sinergiile și complementaritatea cu sprijinul prevăzut din ceilalți piloni ai Mecanismului pentru o tranziție justă .*

(3) Elaborarea și punerea în aplicare a planurilor teritoriale pentru o tranziție justă se realizează cu implicarea partenerilor relevanți în conformitate cu articolul 8 din Regulamentul (UE) .../... [noul RDC] și, după caz, a Băncii Europene de Investiții și a Fondului European de Investiții.

(4) Planurile teritoriale pentru o tranziție justă sunt în concordanță cu strategiile teritoriale relevante menționate la articolul 29 din Regulamentul (UE) .../... [noul RDC] și cu strategiile de specializare inteligentă relevante, cu planurile naționale integrate privind energia și clima și cu Pilonul european al drepturilor sociale.

În cazul în care revizuirea unui plan național integrat privind energia și clima în conformitate cu articolul 14 din Regulamentul (UE) 2018/1999 impune o revizuire a unui plan teritorial pentru o tranziție justă, respectiva revizuire este efectuată ca parte a exercițiului de evaluare la jumătatea perioadei, în conformitate cu articolul 18 din Regulamentul (UE) .../... [noul RDC].

(5) În cazul în care statele membre intenționează să utilizeze posibilitatea de a primi sprijin în cadrul celorlalți piloni ai Mecanismului pentru o tranziție justă, planurile lor teritoriale pentru o tranziție justă stabilesc sectoarele și activitățile avute în vedere pentru a beneficia de sprijin în cadrul acestor piloni.

ANEXE

Anexa 1: Link-uri utile către documente strategice și de programare menționate în PTTJ

STRATEGIA DE SPECIALIZARE INTELIGENTĂ A REGIUNII CENTRU 2021-2027

<http://www.adrcentru.ro/dez-reg/ssi-centru-consolidata/>

STRATEGIA DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A JUDEȚULUI MUREȘ 2012-2022

http://www.cjmures.ro/Hotariri/Hot2012/hot074_2012.htm

PLANUL DE DEZVOLTARE A REGIUNII CENTRU 2021-2027

<http://www.adrcentru.ro/dez-reg/pdr2021-2027-avizat/>

STRATEGIA INTEGRATĂ DE DEZVOLTARE URBANĂ A MUNICIPIULUI TÂRGU MUREȘ 2016-2023

https://www.tirgumures.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=5770%3Adocumentatie-sidu&catid=126%3Asidu-tirgu-mures&Itemid=445&lang=ro

PLANUL DE MOBILITATE URBANĂ A MUNICIPIULUI TÂRGU MUREȘ

<https://www.tirgumures.ro/pdf/PMUD%20Tirgu%20Mures%20-%20versiunea%20finala.pdf>

PLANUL JUDEȚEAN DE GESTIONARE A DEȘEURILOR 2019-2025

https://www.cjmures.ro/anunturi/PJGD_Mures_2020-2025_rev_ian.2021.pdf

PLANUL PENTRU MENȚINEREA CALITĂȚII AERULUI ÎN JUDEȚUL MUREȘ

http://www.cjmures.ro/Hotariri/Proiecte/2017/07_/pct11_anexa.pdf

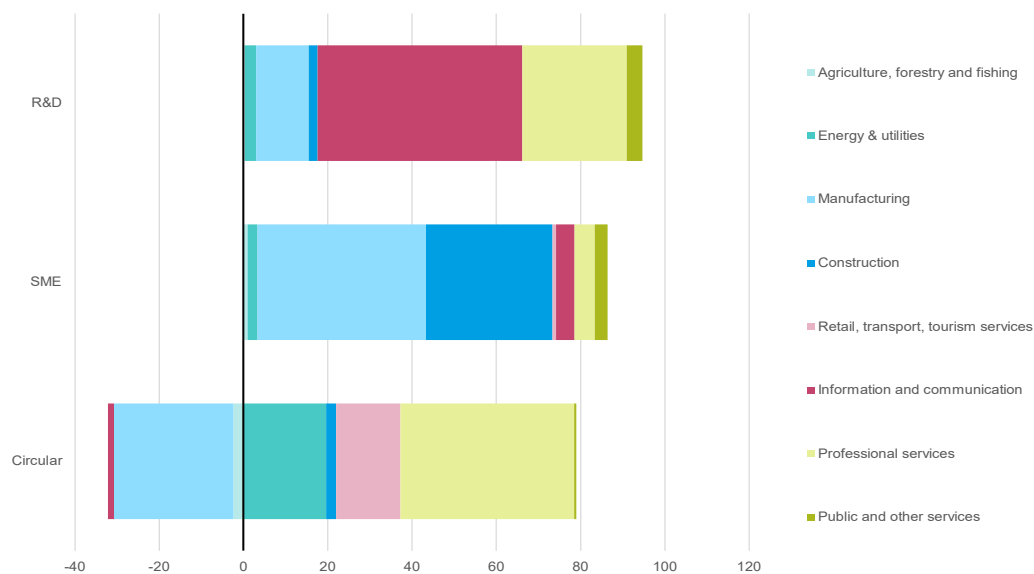
PLANUL NAȚIONAL INTEGRAT ÎN DOMENIUL ENERGIEI ȘI SCHIMBĂRILOR CLIMATICE 2021-2030

<http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/PNIESC.pdf>

Anexa 2:

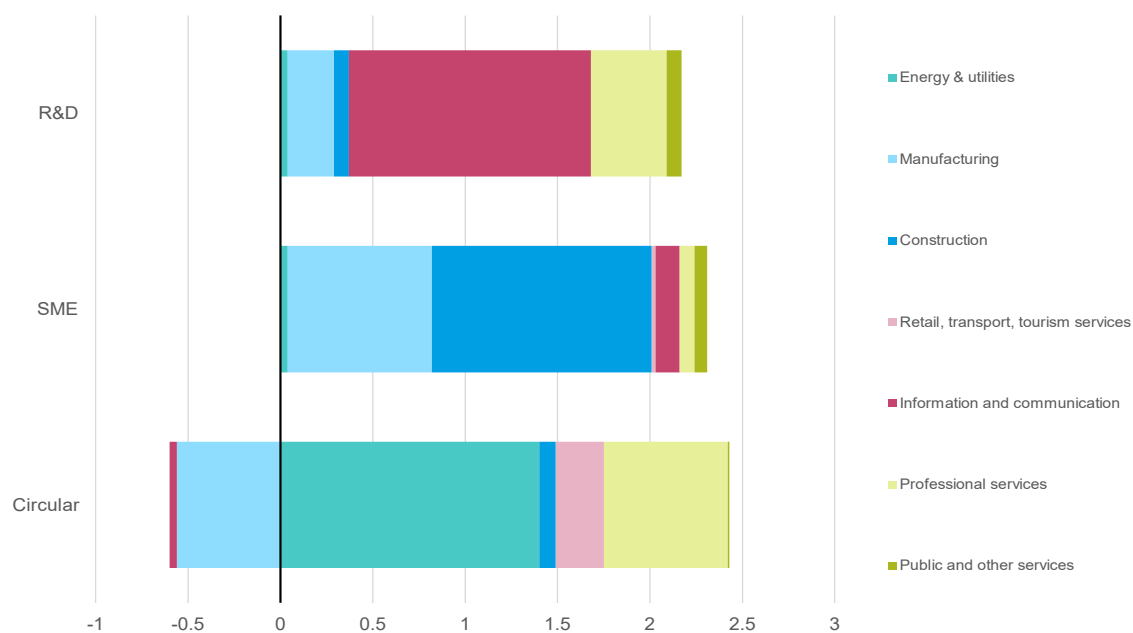
.

Grafic privind impactul VAB în județul Mureș în 2030 pe sectoare, rezultat dintr-o investiție totală de 100 milioane EUR în anii 2021-2027 în cadrul celor trei categorii de acțiuni ilustrative, milioane EUR (prețuri curente)

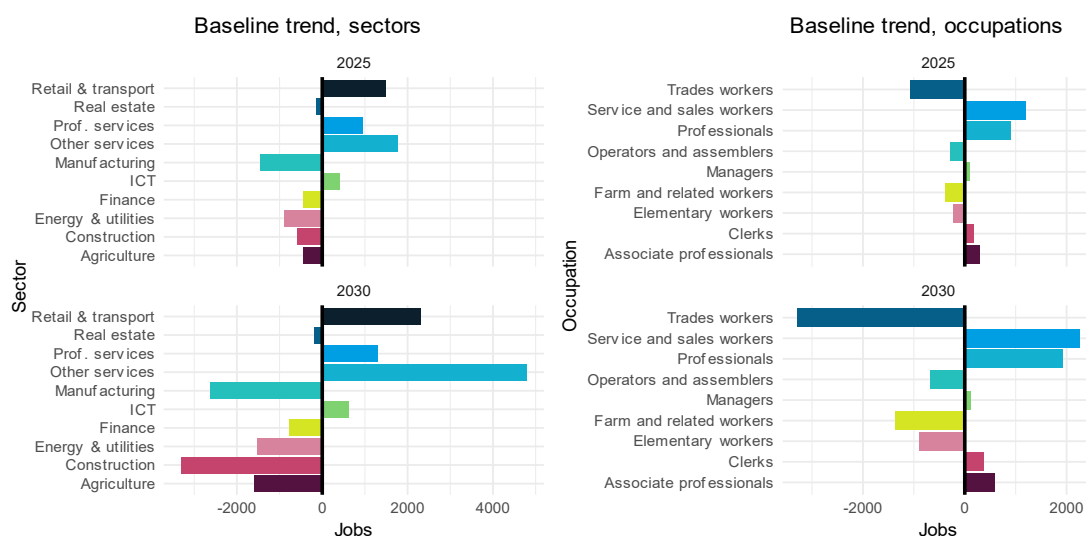
Source: E3ME modelling

Grafic privind impactul ocupării forței de muncă în județul Mureș în 2030 pe sectoare, rezultat dintr-o investiție totală de 100 milioane EUR în anii 2021-2027 în cadrul celor trei categorii de acțiuni ilustrative, ”000 de locuri de muncă

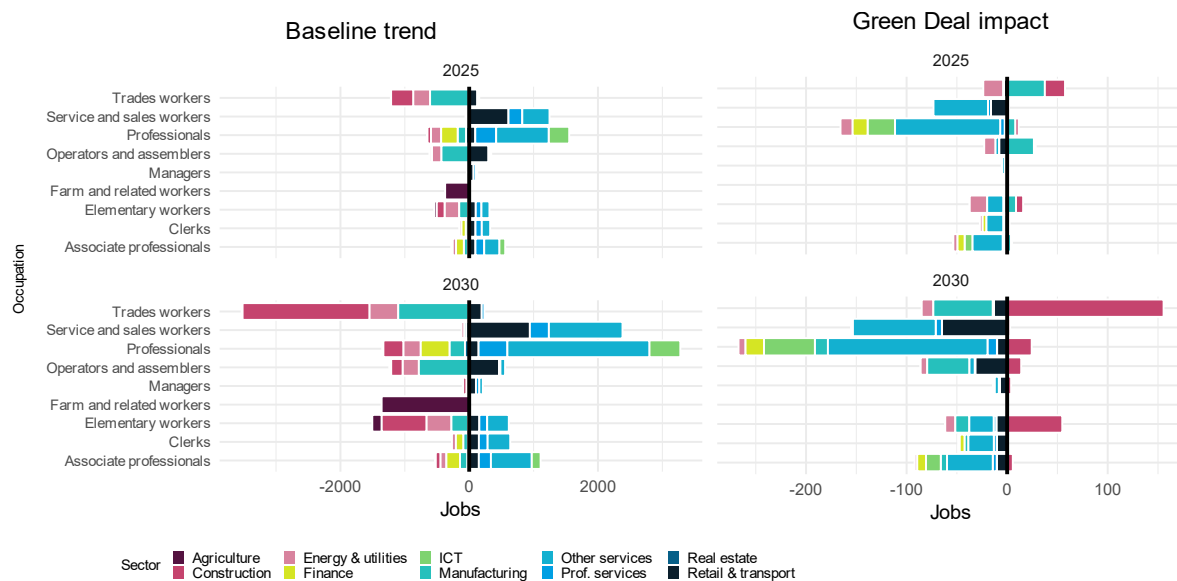

Anexa 3:

Grafic privind modificări ale ocupării forței de muncă din 2018 în proiecțiile de bază în Mureș; panoul din stânga - modificări pe sectoare; panoul din dreapta - modificări după ocupație

Grafic privind modificări ale ocupării forței de muncă din 2018 în proiecțiile de bază și în scenariul Green Deal în Mureș; panoul din stânga - modificări în funcție de sector și ocupație în linia de bază; panoul din dreapta - modificări în funcție de sector și ocupație în scenariul Green Deal în comparație cu linia de bază

Source: E3ME modelling